

Vraag	<p>Op 6 oktober 2023 heeft de Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland (de commissie Thodé) advies uitgebracht over hoe een eenvoudig en effectief systeem voor een sociaal minimum kan worden ingevoerd op deze drie Nederlandse eilanden. In dat kader de volgende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Wat is – in maximaal twee A4 - de stand van zaken inzake het opvolging geven aan de adviezen van de commissie Thodé?- Kunt u mij een overzicht geven van de middelen die (aanvullend) nodig zijn voor het verder bouwen aan een leefbaar sociaal minimum op basis van deze adviezen?
Antwoord	<p>De Commissie adviseert een integrale aanpak om te komen tot een leefbaar sociaal minimum voor Caribisch Nederland (CN). Voor de verdere opvolging van de adviezen zijn de volgende samenhangende maatregelen nodig:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Een verdere verhoging van het WML en de minimumuitkeringen (onderstand, AOV en AWW);2. Een programmatische aanpak voor het verlagen van de kosten van levensonderhoud, met inbegrip van structureel budget;3. Een jaarlijks integraal besluitvormingsmoment voor koopkrachtmaatregelen, om effectief te kunnen bijsturen en het sociaal minimum op peil te houden. <p>1. Op basis van de geactualiseerde Nibudvoorbeeldbegrotingen (2025) zijn de uitkeringen voor een alleenstaande (nagenoeg) op niveau.¹ Paren in de onderstand (bijstand) en huishoudens met kinderen² komen momenteel wel maandelijks tekort. Zo is het tekort voor een paar in de onderstand op Bonaire USD 381 per maand en voor een paar met twee kinderen USD 934. Het uitvoeren van de adviezen van de commissie vergt een verhoging van de minimumuitkeringen en het WML in Caribisch Nederland. Deze maatregelen hebben pas effect als de kosten stabiel blijven (zie punt 2).</p> <p>2. De Commissie adviseert dat naast de verhoging van uitkeringen en het minimumloon, een verlaging van de kosten van levensonderhoud nodig is. Door bevolkingsgroei, ontbreken van noodzakelijke investeringen en het aflopen van tijdelijk beleid, stijgen de kosten van levensonderhoud in 2026 en 2027 structureel. Een interdepartementale en programmatische aanpak met structurele middelen is nodig. Om dit slagvaardig te doen, is een stevige coördinatie op middelen vanuit het ministerie van BZK (Koninkrijksrelaties) noodzakelijk. Een passende aanpak is om hier in het regeerakkoord commitment over uit te spreken en middelen voor vrij te maken.</p> <p>3. Een jaarlijks integraal afwegingsmoment voor CN is er formeel nog niet. Een politiek besluit hierover is wenselijk. Die afwegingsmoment kan worden gericht op het bijsturen met de augustusbesluitvorming. Zo loopt Caribisch Nederland in de pas met Europees Nederland. Door in het voorjaar prioriteiten te stellen voor CN, kan er in de augustusbesluitvorming budget voor maatregelen in CN gereserveerd worden. Bijvoorbeeld met een rekenregel naar rato van het bedrag voor Europees Nederland (volgens het 'comply or explain' principe). Dit is in lijn met het advies van de Studiegroep Begrotingsruimte. Een passende aanpak is om commitment hierover uit te spreken en procesafspraken over te maken in aanloop naar augustus.</p>
Juridische haalbaarheid	Het WML en de uitkeringen kunnen op korte termijn beleidsmatig worden verhoogd per ministeriële regeling. Het verlagen van de kosten van nutsvoorzieningen vindt plaats via bestaande subsidieregelingen van departementen. Dit kan snel worden doorgevoerd.
Uitvoerbaarheid	Geen aandachtspunten.
Invoeringsdatum	Een eerstvolgende stap op het WML is realistisch per 1 januari 2027, met een tweede stap in 2029. De effecten van de eerdere verhoging in 2024 worden gemonitord door het CBS (verwacht medio 2026). Op basis van deze monitor kan een invoeringsdatum definitief gemaakt worden. Het advies is om een besluit minimaal één jaar van tevoren aan te kondigen i.v.m. voorbereiding bij werkgevers. Voor

¹ Op Saba is de huidige norm (2025) vooralsnog fors hoger als gevolg van de hoge kosten in de sociale huursector. Verwacht wordt dat deze kosten met grofweg USD 300 worden verminderd, zodra in 2026 de huur/inkomstabel door het openbaar lichaam Saba is aangenomen. Daar is in deze raming op geanticipeerd.

² Het huidige kabinet werkt daarnaast aan een inkomensafhankelijke kindregeling. Hiervoor is €10,8 mln. op de AP gereserveerd.

	subsiidiemaatregelen aan de kostenkant kan op elk moment een maatregel worden genomen, bij voorkeur per 1 januari van een kalenderjaar.																																																																
Raming (x €1 miljoen)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2026</th> <th>2027</th> <th>2028</th> <th>2029</th> <th>2030</th> <th>2031</th> <th>struc</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.1 Verhogen inkomens</td> <td>0</td> <td>6</td> <td>6</td> <td>11</td> <td>11</td> <td>11</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>1.2 Belastingvrije som</td> <td>0</td> <td>8</td> <td>8</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>1.3 Personele kosten Rijk</td> <td>0</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>40</td> <td>40</td> <td>40</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>2.1 Kosten stabiel houden</td> <td>9</td> <td>27</td> <td>29</td> <td>26</td> <td>26</td> <td>26</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>2.2 Kosten verlagen</td> <td>0</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>3. Integrale besluitvorming</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>9</td> <td>81</td> <td>83</td> <td>112</td> <td>122</td> <td>112</td> <td>112</td> </tr> </tbody> </table>		2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc	1.1 Verhogen inkomens	0	6	6	11	11	11	11	1.2 Belastingvrije som	0	8	8	15	15	15	15	1.3 Personele kosten Rijk	0	20	20	40	40	40	40	2.1 Kosten stabiel houden	9	27	29	26	26	26	26	2.2 Kosten verlagen	0	20	20	20	20	20	20	3. Integrale besluitvorming	0	0	0	0	0	0	0	Totaal	9	81	83	112	122	112	112
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	struc																																																										
1.1 Verhogen inkomens	0	6	6	11	11	11	11																																																										
1.2 Belastingvrije som	0	8	8	15	15	15	15																																																										
1.3 Personele kosten Rijk	0	20	20	40	40	40	40																																																										
2.1 Kosten stabiel houden	9	27	29	26	26	26	26																																																										
2.2 Kosten verlagen	0	20	20	20	20	20	20																																																										
3. Integrale besluitvorming	0	0	0	0	0	0	0																																																										
Totaal	9	81	83	112	122	112	112																																																										
Toelichting raming	<ul style="list-style-type: none"> - Op basis van het advies van de Commissie zijn de uitkeringen de afgelopen jaren (tijdelijk) sterker gestegen dan het WML. Om de resterende tekorten op te lossen wordt in deze raming het WML daarom verder verhoogd dan de uitkeringen. De WML-verhoging zoals opgenomen in deze raming bestaat uit twee stappen van ca. USD 200 per keer. Het daadwerkelijke tempo en de intensiteit van de verhoging is afhankelijk van de keuze van een nieuw kabinet. In de uiteindelijke maatvoering kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met effecten op de economie, en kan mede worden bepaald in overleg met sociale partners.. De stijging van de uitkeringen is afhankelijk van de huishoudsituatie en lokale kosten per eiland. In de raming is tevens rekening gehouden met de wettelijke koppeling met de belastingvrije som. In totaal is structureel € 26,1 mln. nodig. - Het verhogen van het WML heeft ook een effect op de Rijksbegroting vanuit de rol van Rijk als werkgever (Rijksdienst CN, openbare lichamen, onderwijs- en zorgsector). De kosten zijn in dit korte tijdsbestek niet exact te ramen. De kosten worden geschat op €40 mln. structureel. Dit is opgenomen in de raming. - Om de <u>kosten van levensonderhoud stabiel te houden</u> is eveneens € 26,1 mln. structureel nodig. Hiermee kunnen de tarieven voor elektra en energietoelage (€ 9,1 mln.), drinkwater (€ 10,2 mln.), telecom (€ 2,6 mln.), de veerverbinding (€2,6 mln.) en luchtverbinding (€5 mln.) stabiel blijven (t.o.v. 2025). - Voor een programmatische aanpak om de <u>kosten van levensonderhoud te verlagen</u> ten opzichte van 2025, wordt een budget aangeraden naar orde van grootte van € 10 - € 20 mln. boven op de bovengenoemde middelen die nodig zijn om de tarieven stabiel te houden. De Commissie heeft bij het advies om de kosten te verlagen, geen maatvoering geadviseerd. De hoogte van dit bedrag is dus een politieke keuze. Dit budget is met inbegrip van de uitvoeringskosten en eventueel flankerend (armoede)beleid. 																																																																
Inkomenseffecten	Door de verhoging van de inkomens ontvangen huishoudens op Bonaire USD 397 (WML) en USD 10 (uitkeringen alleenstaande) per maand meer. Voor paren in de onderstand is dit USD 381. Op Sint Eustatius is dat resp. USD 407, USD 14 en USD 417; op Saba USD 446, USD 46 en USD 530. De inkomenseffecten variëren tussen de +25% tot +0,7% afhankelijk van het eiland en het huishoudtype.																																																																
Arbeidsmarkteffecten	Een verhoging van het WML heeft effect op de bedrijfsvoering van werkgevers. Met oog op de draagkracht bij (veelal kleine) werkgevers is het noodzakelijk om het verlagen van de kosten van het levensonderhoud in samenhang met een stijging van het WML te wegen. Sociale partners en de bestuurscolleges worden vooraf geconsulteerd over een dergelijk besluit. Er is in bovengenoemde ramingen geen rekening gehouden met potentiële gedragseffecten. Die zijn voor CN niet te ramen.																																																																
Maatschappelijk perspectief	Bovengenoemde maatregelen dragen bij aan de bestaanszekerheid voor minima- en middeninkomens in CN.																																																																
Overige relevante aspecten	Het is aan te bevelen om, parallel aan bovengenoemde inzet, meer progressie in de inkomensbelasting aan te brengen bijvoorbeeld door een derde schijf te introduceren. Dat vergt een separaat politiek besluit. Ook is er samenhang met de noodzakelijke investeringen in het fysieke domein, in lijn met de adviezen van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. Dat kan ook de kosten van levensonderhoud dempen.																																																																

